

New York Timesi bestsellerite autor

Anna Quindlen

Mälestuste voogudes

romaan

Originaali tiitel:
Anna Quindlen
Miller's Valley
2016

Kõik õigused käesolevale väljaandele on seadusega kaitstud. Kogu raamatut või ükskõik millist osa sellest ei ole lubatud reprodutseerida, paljundada ega levitada ükskõik millisel viisil või milliseks otstarbeks ilma autoriõiguse valdaja kirjaliku loata.

„Mälestuste voogudes“ on väljamõeldud lugu. Kõik sündmused, dialoogid ja tegelased, välja arvatud mõned tuntud ajaloolised isikud ja avaliku elu tegelased, on autori kujutlusvõime vili ja neid ei tohi käsitleda tõelisena. Seal, kus on juttu tõelistest ajaloolistest isikutest või avaliku elu tegelastest, on nendega seotud olukorrad, vahejuhtumid ja dialoogid täielikult fiktsionaalsed, ei kirjelda tegelikke sündmusi ega muuda romaani täiesti ilukirjanduslikku iseloomu. Igas teiseski aspektis on igasugune sarnasus kõikide surnud või elavate inimestega täiesti juhuslik.

Tõlkinud Eva Nooni
Toimetanud Jana Kuremägi
Korrektoori lugenud Inna Viires
Kaane kujundanud Reet Helm

Copyright © 2016 by Anna Quindlen
All rights reserved.

© Tõlge eesti keelde ja eestikeelne väljaanne. Kirjastus ERSEN, 2019.

E01351119
ISBN 978-9949-82-361-1

Kõik kirjastuse ERSEN raamatud ja e-raamatud on saadaval
veebipoest www.ersen.ee

*Emale ja isale,
mõlemaga on mind igavesti õnnistatud*

Võib-olla kodu polegi koht, vaid lihtsalt pöördumatu
seisund.

JAMES BALDWIN

Proloog

See oli otsustatud, selleks ajaks teadsime seda kõik. Ametnikel Solid terve kevade kohtumised, et elanikele oma vaateid tutvustada. Nii nad seda nimetasid, vaadete tutvustamiseks, ehkki Miller's Valleys teadis viimne kui üks, et see tähendas lihtsalt keskkooli saali vahekäiku püsti pandud mikrofonide juures seismist ja pärast saavad inimesed teada, et ametnikud tegid seda, mis neil algusest peale plaanis oli. Kõik lihtsalt mängisid kaasa. Seda inimesed ju teevad. Otsustavad, mida nad tahavad, ja püüavad sind uskuma panna, et sinagi tahad seda.

Donaldi vanaisa käis kõigil koosolekutel, tema käed värisesid, neis hoidis ta lahtiseid paberilehti, millelt oli nii kaua ette lugenud, et paberid narmendasid äärtest. Ta vedas igale poole kaasa suurt kausta, see oli tal ühes isegi siis, kui ta läks einelauda hommikust sööma. Ta oli juba varakult vahetanud algse kausta lõõtskausta vastu, sest esimene sai liiga täis. Ent kaust oli tulvil kraami, mida vanad mehed koguvad, sakiliste servadega ajaleheväljalõiked, kümme aastat vanade kirjade koopiad, isegi mõned summutumpade ja uute kaevude kviitungid, nagu oleks keegi huvitatud sellest, et maksta talle kõikide aastate eest, mis ta oli veega võidelnud. Mõtlesin alati,

kas teda ei võetud tõsiselt sellepärast, et ta nimi oli Elmer. Ametnikud rääkisid palju tulevikust. Elmer oli vanamehenimi, osake minevikust.

„Parim, mida me teha võime, on hoolitseda selle eest, et saame nendelt kuradi tõbrastelt nii palju kui võimalik,“ ütles Donaldi vanaisa eelviimaseks jäänud koosolekul.

„Elmer, seda pole vaja,“ ütles ema. Ta pidas silmas vandesõna. Ema oli nagu teisedki huvitatud sellest, et valitsuselt võimalikult palju raha saada. Terve elu tööd haiglas oli talle näidanud, et see on nutikas ja lihtne. Ta oli otsekohene, aga mitte rumal.

Minu ema oli Miller's Valleys inimene, kellega arvestati. Ta oli elanud seal kogu elu. Tema ema oli kasvanud teda ja ta nooremat õde Ruthi ühekorraselises kolme magamistoaga, kinnitambitud asfaltkatuse ja laguneva verandaga majas linnaservas ja kui ema isaga abiellus ja Milleriks sai, kolis ta mehe perekonna tallu oru keskel, kõige madalamas osas, kus udu püsis niisketel hommikutel tihedana nagu suhkruvatt. Ema oli Miller's Valley Miller ja mina samuti. Inimesed arvasid, et minu ema suudab peaaegu kõik ära korraldada. Seda arvasin tol ajal minagi.

Ametnikel olid pärisnimede asemel puha ametinimetused. Nad jagasid paksust paberist visiitkaarte, millesse olid pressitud vapid: leidsime neid oma taskutest ja käekottidest tükk aega pärast seda, kui sel veel mingit tähtsust oli. Seal oli geolooge ja insenere ja üks sõbraliku naeratusena kogukas naine, kelle töö oli aidata inimestel kolida, pärast seda kui valitsus oli nende kodud ära võtnud. Teda kutsuti ümberasumisnõunikuks. Tal olid kõige pehmemad käed, mida ma olin iial puudutanud, roosad ja niisked, ja kui ta mu ema poole tuli, käed püsti nagu väikesed meritähed, hakkas ema minema vastassuunas. Tänapäeval, kui inimesed üksteist kogu aeg puudutavad, peaaegu võõraid suudlevad ja pärast visiiti oma perearsti kallistavad, on raske noortele inimestele seda seletada, aga ema ei olnud kallistaja, seda polnud ka suurem osa tema sõpru ja naabreid. „Minu

patsutamise võib ta küll ära unustada,“ ütles ema alati ümberasumisnõuniku kohta.

Mul oli sellest naisest natuke kahjugi. Tema töö oli selgitada, et üks koht on elamiseks sama hea nagu iga teinegi, sama hea nagu see koht, kuhu sa viiskümmend aastat varem oma vastsündinu haiglast koju tõid, kus su vanemad surid ja – mis mõnel juhul ametnikes erilist ebamugavust tekitas – kuhu nad maetud olid. Nad rääkisid, et uude, kuiva keldriga majja kolida on väga tore, aga neil ei õnnestunud kuidagi ilustada seda, kui tuleb üles kaevata kirst, mis oli maasse pandud juba enne esimest maailmasõda.

Kui inimesed rääkisid haiglas või turul valitsuse plaanidest, küsis keegi alati „Kas nad võivad seda teha?“ Vastus oli jah. „Nad võivad teha, mida tahavad,“ ütles ema ja kui ema nii ütles, hoidis Donaldi vanaisa kausta enda ees nagu kilpi ja ütles: „Miriam, ma arvan, et sa ei saa vist olukorrast aru.“ Aga see polnud tõsi. Minu ema sai olukorrast alati aru. Igast olukorrast.

„Ma arvan oma hingamise järgi, et pühapäevaks olen läinud,“ ütles ta aastaid hiljem surivoodil ja pidas ajakavast kinni.

Kõikidel koosolekutel jagati väikesi voldikuid, mille kaanel oli joonistus inimestest, kes jalutavad ümber millegi, mis nägi välja nagu suur järv. Järvel olid ka purjekad ja veesuuskadega mootorpaadi järel liuglev naine, üks käsi püsti. Voldikus oli kirjas: „Üleujutuste kontroll, veevarustus, hüdroelekter ja puhkus – need on meie piirkonna veejuhtimise eelised!“ Tagakaanel oli kiri: „Helge tulevik tänu progressile.“ Progress, see on libe sõna: kaherealisest kruusateest neljerealiseks kõvakattega teeks ehitatud maantee, mis muudab selle läheduses elavate inimeste elu jubedaks, maisipõllu asemel juuksurisalongi, supermarketi ja autopesulaga kaubanduskeskus. Mais on parem kui autopesula. Me pesime oma autosid aiavoolikuga ise, kuni meie lapsed nii suureks said, et seda meie eest teha.

Mu kõige vanem vennapoeg, see nutikas, tegi kord Miller's Valleyst koolitööd ja küsitles mind ühel õhtupoolikul. „Miks sina ei võidelnud?“ küsis ta.

Ma saan aru. Ta on noor. Noorena tunduvad asjad lihtsad. Ma mäletan. Ma ei ole selline nagu mõned vanainimesed, kes unustavad.

Oli neid, kes võitlesid, ehkki aastate möödudes jäi neid üha vähe-maks. Donaldi vanaisa oli lasknud trükkida pörkerauakleepekaid ja rinnamärke ning üritas inimesi üles keerata, aga orus polnud nagu-nii eriti palju inimesi ja kui see kõik läbi sai, polnud neid peaaegu üldse.

Mina võisin olla ainus inimene Miller's Valleys, kes oli lugenud kõiki geoloogide aruandeid, vaadanud läbi kõik kaardid, kes teadis, mis tegelikult toimub. Kusagil on juba enne minu sündi tehtud aerofoto ja kui mõistusega inimene seda vaatab: tammi ja jõe voolu-suunda, kasutamata maad ja majade hulka, mida see asi puudutab, järeldab ta, et tegemist on suure madala alaga, mis ainult ootab veega täitmist. Ma nägin seda fotot, kui olin seitseteist, istusin hallide seinte ja metallmööbliga ametiasutuse kabinetis, vaatasin selle suure madaliku keskpunkti, meie maja katust. Ma teadsin teistest paremini, milles asi. Kui ma väike olin, mängisin jõe ääres, ladusin kuhja kive ja oksi, vaatasin, kuidas vesi nende taha kogunes ja täitis lõpuks koha, mis oli enne kuiv. Erinevus oli selles, et päristammi taga täitub teinekord veega ala koos majade, kirikute ja taludega. Nägin kunagi pilti suurest Euroopa veehoidlast tammi taga, millest kuival ajal kerkis kirikutorn.

Seda need ametnikud mõtlesidki, kui rääkisid veejuhtimisest, ainult orus polnud nii kõrget kirikutorni, mis tuletaks inimestele meelde, et vee asemel oli siin kunagi olnud asula. Helge tulevik tänu progressile. Meid oli ainult käputäis tee peal ees.

Kõik ootasid, et mu ema võitleks, ehkki keegi ei öelnud seda kunagi välja. Kõik ootasid, et ta ütleks, et nad ei tohi seda teha, võtta 6400 aakrit vanu perekonnatalusid ja väikesi lagunevaid maju

ja teha sellest kõigest veehoidla suure tammi abil, mis jõe kõrvale juhib. Kõik ootasid, et ta ütleks, et nad lihtsalt ei tohi meie elusid hävitada, panna siledat tumedat veekatust kõige peale, nagu poleks me ial Miller's Valleys kündnud, mänginud, abiellunud, surnud, elanud. Asi polnud ainult selles, et ema oli kogu elu orus elanud, veega hakkama saanud. Asi polnud ainult selles, et ta oli inimene, kes eelistas oma probleeme ise lahendada, mitte lasta ülikondade, lipsude ja töökingadega, mis polnudki töökingad, inimestel tulla enda ja oma naabrite asju korraldama.

Asi oli selles, et ta oli keegi, Miriam Miller. Mõni inimene lihtsalt on selline. Kõik kuuluvad, mida ta räägib, isegi kui ei tunne teda või ta ei meeldi eriti.

Mu ema käis kõikidel koosolekutel, mis ametnikud korraldasid, aga ei võtnud kunagi sõna, ja kui inimesed üritasid temaga enne või pärast üritust rääkida, oli ta viisakas, ent ei midagi enamat, küsis nende laste või liigesepõletiku järele, kuid ei öelnud kunagi ühtki sõna plaanide kohta Miller's Valley uputada. Tulin linnast selle ühe koosoleku pärast kirikus, ehkki ema ütles, et mul pole vaja koolist ega töölt puududa, ehkki mu laual ootasid kuhjas tegemist vajavad asjad. Ilmselt tegin seda sellepärast, et olin olnud seal aastaid tagasi, kui kõik algas, kui olin alles laps ja müüsin meie lauda juures papplaualt maisi, kui algasid jutud Miller's Valley muutmisest veehoidlaks, kui keegi tegelikult ei uskunud, et sellest midagi tuleb.

Nii lihtne on eksida asjades, mis on lähedal. Nüüd ma tean seda. Teada sain seda siis.

Kui koosolek lõppes ja me emaga mööda pimedaid kõrvalteid tallu sõitsime ja mina võtsin kiirustades kurve, mida olin läbinud sellest ajast, kui ma isa süles istudes veoauto rooli külge klammerduisin, vaatas ema aknast välja, nii et armatuurlaenäidikute haiglane roheline valgus langes tema jonnaka lõua nurgale.

„Sa saad ju sellest aru, eks?“ küsisin. „Kui see läbi läheb, võtavad nad maja, lauda ja väikese maja. Kui see juhtub, pead sa kolima.

Sa pead asjad kokku pakkima. Sa pead tädi Ruthile koha leidma ja tema asjad pakkima. Sa pead leidma mingi viisi, kuidas ta sealt välja saada. Seda poleks siis nagu kunagi olnudki. Nad lasevad kõige selle peale nelikümmend jalga vett.“

„Mary Margaret, ma ei ole rumal,“ ütles ema. „Õõ oli nii vaikne, et võis kuulda, kuidas õõnetuvid end põldudel vaikselt häälel lohutasid.“

„Kui see juhtub, siis nad lihtsalt kaotavad oru,“ ütlesin vaikuses kähedalt kostva häälega.

Laternate valgusvihku jooksis kummituslik hirv, võtsin kiirust maha, sest nagu isa ikka ütles, liiguvad hirved harva ühekaupa. Ja muidugi kepsutas teele veel kaks tükki. Nad jäid kangestunult seisma, vahtisid ning liikusid siis edasi. Pidin just uuesti rääkima hakkama, kui ema midagi ütles.

„Las kaotavad,“ ütles ta. „Las katab vesi kogu seda paganama paika.“